

rouwen

Kracht hervinden door bij je verliezen stil te staan, het klinkt tegenstrijdig. Maar juist door er niet bij stil te staan, strijd je. Zeg je de hele tijd tegen jezelf: ach kom, zo erg is het niet. Denk maar aan de kindjes in Afrika ...

Moest jij vroeger ook je bord leegeten omdat de kindjes in Afrika ernaar smachtten? Mag jij van jezelf ook niet zeuren omdat het overgrote deel van de wereldbevolking er veel slechter aan toe is dan jij?

Bedenk altijd dat je innerlijke kunstenaar een kind is, dat reageert als een kind. Als het niet krijgt wat het verwachtte, wil het huilen en stampvoeten. Terecht wijst Cameron op het verschil tussen kinderlijk en kinderachtig. Kinderachtig is negatief, dan ben je flauw, oneerlijk, op je teentjes getrapt. Maar kinderlijk is: reageren zoals je het op dat moment voelt. Waarmee ik niet wil pleiten voor een driftbui in het openbaar ;-). Maar wel voor het erkennen van gevoelens van teleurstelling en boosheid, en voor het rouwen om verliezen.

Let er maar eens op hoe vaak je je in gedachten groot houdt. "Ach nou, ik heb in elk geval meegedaan." "Volgende keer beter." "Niet bij de pakken neerzitten." "Hij is nu eenmaal niet zo'n enthousiast type."

Mijn scriptiebegeleider bij kunstgeschiedenis was zeer lovend, ze vond 'm wel een 9 waard. Maar de tweede corrector (die zelf helemaal niet gespecialiseerd was in het onderwerp – zie je hoe ik er eigenlijk nog boos om ben?) zag er niets bijzonders in. Ik studeerde af met een 7. "Met genoegen," was toch ook mooi? Gauw wegdrukken, dat gevoel van beetgenomen te zijn. Dat ik instortte daarna, had natuurlijk alleen een lichamelijke oorzaak (nekletsel).

Rouw om je verliezen. Erken ze in je MP's, zeur erover tot de pijn slijt. Of neem de pijn mee in je kunst. Profiteer ervan, en ervaar dat juist jouw persoonlijke pijn hét identificatiepunt is voor anderen.

academia

De ivoren toren, noemt Cameron het. Het bouwwerk van academies en universiteiten, waar mensen die ervoor doorgeleerd hebben, bepalen wat Kunst is (of Literatuur) en wat niet. Het is zelfs een officiële definitie van Kunst (haha): Kunst is dat wat door kunsthistorici bestudeerd wordt.

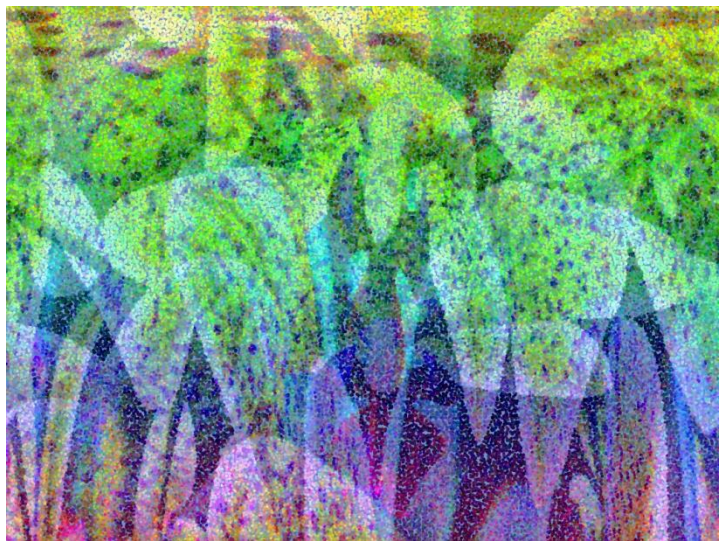
Nu kun je in Amerika "creatief schrijven" studeren aan de universiteit. Voorzover ik weet, kan dat hier nog niet, al zijn er wel schrijvers die gastdocent zijn, en de studenten iets leren over het schrijfproces. Ik ben vol lof over het Amerikaanse schrijfklimaat, zeker in vergelijking tot het Nederlandse, maar er zit een nadeel aan. Als je kunt studeren om schrijver te worden (net zoals je studeert om dokter te worden, bijvoorbeeld), betekent dat dan dat schrijvers die er niet voor gestudeerd hebben, geen schrijver zijn? Of op z'n minst: geen Literatuur produceren? Betekent het ook dat alleen boeken geschreven door welgestelde en meest blanke Amerikanen, Literatuur zijn?

Je kunt je aan het conservatorium of aan de kunstacademie laten opleiden tot beroepsmusicus of beroepskunstenaar, maar is dat een vereiste? Tel je anders niet mee?

Ik moet eerlijk toegeven dat het voor mij wel een tijdje een *writer's block* is geweest. Het feit dat ik eigenlijk veel liever een romantische [familiegeschiedenis](#) schreef, dan een literair boek dat aan de huidige conventies voldeed. Ik hoorde mijn strenge vader: "Je doet je best niet!"

Ik ben Cameron zo dankbaar dat ze me heeft geleerd dat dit er allemaal totaal niet toe doet! Ik ben op de wereld om mijn eigen favoriete boeken te schrijven, en niet om aan de maatstaven van [dode blanke mannen](#) te voldoen! En ik geloof dat ik ook op de wereld ben om voor anderen deze gigantische blokkade uit de weg te helpen ruimen.

De enige maatstaf waaraan je moet voldoen, is die van jezelf. Je moet zeker je best doen, maar je wilt ook niets liever, als je eenmaal gevonden hebt waar jouw diepe vreugde ligt.

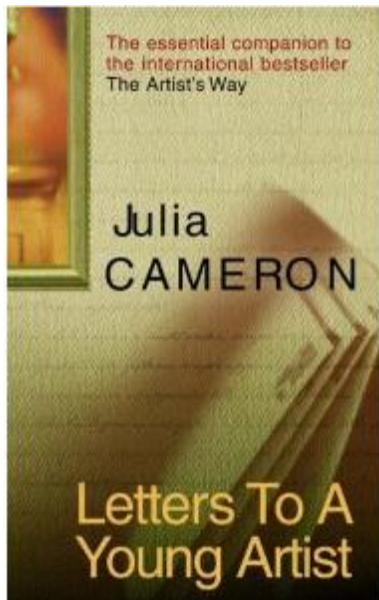
vertaling

Als ik het hele stuk over de ivoren toren doorlees (vooral p163) erger ik me weer aan het stijve Nederlands, dat zo weinig van Camerons hartstocht over dit onderwerp laat doorschemeren. "Het over-cerebraal worden," "embryonale artistieke pogingen," "intellectuele theorematata," man, doe moeilijk! Wat Cameron wil zeggen, is dat je als kunstenaar juist uit je hoofd moet komen, uit het logisch beredeneren, en het kritisch beoordelen volgens intellectuele maatstaven. Kunstenaars zijn zo teer als jonge stekjes, of van die lichtgroene nieuwe boompjes op de vloer van het bos, en hun eerste werk is als een nog niet voldragen kind, het moet nog worden wat het moet zijn, oot.

Als je probeert alleen met je intellect kunstenaar te worden, dan ben je kreupel bezig, gehandicapt, omdat je de helft van je vermogens niet gebruikt.

En voor de critici: houd je een beetje in. Geef de kunstenaar de kans zijn talenten te ontwikkelen in plaats van ze al te vroeg te onderwerpen aan de complete batterij van kritische oordelen. (Vaak zijn critici zelf gemankeerde artiesten, die het niet aangedurfd hebben om, tegen alle oordelen van beterseters in, hun creatieve kant te ontwikkelen.)

brieven aan een jonge kunstenaar

In navolging van Rilke (zie inspiratiemail week 2, nr 2) heeft Cameron een boekje geschreven *Letters to a Young Artist*.

Hierin schrijft ze: *Ik houd meer van creatie dan van kritiek. Maakt dat me tot een barbaar? Vast wel. Jij klinkt een stuk serieuzer en verhevener dan ik. Je zou jezelf en je levenslust wel eens kunnen uitputten door je zoveel zorgen te maken of je nu "echt Kunst" maakt of niet. Maak het nou maar. Om met filmregisseur Martin Ritt te spreken: "Ik heb niet zo'n respect voor talent. Het gaat erom wat je doet." [...] Hij zegt ook: "Nadenken is de vijand van kunst." En hij bedoelde heus niet dat kunstenaars niet intelligent zijn, maar dat we met dat fijne intellect van ons onszelf ervan afhouden om kunst te maken, of het helemaal kapot redeneren. Dus doe het nu maar! En wát dan? Alles. Alles wat je doet kun je op een kunstzinnige manier doen. Je beeldhouwwerk of je schildering, maar ook je maaltijdsoep of de gordijntjes die je voor de keuken uitkiest. Of je haar! Waarmee ik maar wil zeggen: elke keus is een creatieve keus, zelfs al is het geen Echte Kunst. Zo maak je van het leven een kunstvorm. [...]*

Kunst maken is net zo natuurlijk als ademen. Net als ademen moet je het doen, en met wat hulp kun je leren om het beter te doen. Trainen en oefenen. Dat is je vak.

rouwen (2)

Niet alle wonden worden je door anderen aangedaan. Sommige doe je jezelf aan, uit angst voor verandering (onze lieve Neanderthaler weer in actie) of uit angst voor het feit dat je het dan echt moet waarmaken: die rol spelen, die opleiding volgen, die mooie baan aannemen. Liever het ongeluk dat we kennen dan het geluk dat we niet kennen. Raar beestje, de mens ;-).

En toch is het nooit te laat. Achteraf zie je vaak dat alle stappen nodig waren om te komen waar je moet zijn, ook de misstappen. Een ontwikkeling verloopt grillig, en niet van a naar b. Wat je aan tijd hebt verloren, heb je aan levenservaring gewonnen. Leonard Cohen zegt ([zingt](#)) het zo mooi in zijn lied *Anthem*: *There is a crack in everything. That's how the light gets in*. Juist door de scheuren, de wonden, komt het licht naar binnen. Ach, de hele tekst is schitterend. Luister naar het lied terwijl je de woorden op je in laat werken.

Genees je wonden, en werk ermee!

Hella Kuipers

*The birds they sang
At the break of day
Start again
I heard them say
Don't dwell on what
Has passed away
Or what is yet to be*

*The wars they will
Be fought again
The holy dove
Be caught again
Bought and sold
And bought again
The dove is never free*

CHORUS
*Ring the bells that still can ring
Forget your perfect offering
There is a crack in everything
That's how the light gets in*

*We asked for signs
The signs were sent
The birth betrayed
The marriage spent
The widowhood
Of every government
Signs for all to see*

*Can't run no more
With the lawless crowd
While the killers in high places
Say their prayers out loud
But they've summoned up
A thundercloud
And they're going to hear from me*

CHORUS

*You can add up the parts
But you won't have the sum
You can strike up the march
There is no drum
Every heart
To love will come
But like a refugee*

CHORUS